

YTTRANDE

Dnr SOU2017/03553/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 30 november 2017

Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa (SOU 2017:47)

Sammanfattning

SPF Seniorerna föreslår att

- taket för bostadsutgiften avseende bostadstillägg för pensionärer höjs kraftigt,
- det genom lag fastslås att kommuner, landsting och regioner ska inrätta pensionärsråd och att dessa ska konsulteras i god tid före beslut som kan ha betydelse för äldre invånare,
- tandvård ska ses som en del av hälso- och sjukvården,
- sjukdomar och problem med munhälsa och tänder ska omfattas av ett särskilt högkostnadsskydd för tandvård,
- alla som är 65 år och äldre ska erbjudas en årlig kontroll av munhälsa hos tandhygienist,
- alla äldre med mer än fem läkemedel ska erbjudas kontroll av munhälsa minst två gånger årligen och upplys om möjlighet till bidrag på två gånger 600 kr för detta per år,
- alla personer i hemsjukvård och särskilda boenden ska få en systematisk kontroll av munhygien, munhälsa och behandling av problem av tandhygienist,
- all kommunal personal ska utbildas i munhygien och munhälsa och vilka kontroller av munhygien som är nödvändiga,
- alla äldre inom hemsjukvård och särskilda boenden ska få en systematisk bedömning och kontroll av munhygien och munhälsan, en gång per vecka för de mest sjuka och mer sällan för dem som tandhygienist kontrollerat och bedömt hur ofta de behöver kontrolleras,
- informationsansvaret för tandvårdsstöden ska förtydligas och samlas, samt att
- landstingens, regionernas och kommunernas ansvar för uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård ska tydliggöras.

SPF Seniorerna stöder flera av kommissionens förslag.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Allmänt

SPF Seniorerna delar i stort kommissionens bedömningar inom de åtta delområdena.

Var femte invånare är 65 år eller äldre. Inte minst mot den bakgrunden menar vi att ett äldre perspektiv på politiken är nödvändigt. I slutbetänkandet är äldres hälsa otillräckligt belyst och det saknas förslag till förbättringar för seniorer inom de områden som kommissionen berör. Framför allt gäller detta inom delområdena inkomster och försörjningsmöjligheter, boende och närområde, levnadsvanor, kontroll, inflytande och delaktighet samt en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Vi hade gärna sett hur kommissionen hade närmat sig frågan om jämlik hälsa för de sköra och mest sjuka äldre. Förutsättningarna för dem att åtnjuta god och jämlik hälsa är mycket olika. Dels för att det finns omotiverade skillnader i insatser och resultat för de flesta diagnoser, inte minst vid multisjuklighet, och dels finns mycket stora och omotiverade skillnader i vården och omsorgen av äldre mellan kommuner och mellan landsting/regioner. Trots en relativt bred politisk enighet om att god och jämlik hälsa av flera skäl är eftersträvansvärt har kommuner, landsting och regioner uppnått dessa mål i tämligen olika utsträckning.

Insatser från äldreomsorgen är en utomordentligt viktig del i den äldre personens möjlighet att uppleva ett så hälsosamt liv som möjligt trots funktionsbegränsningar och sjukdom.

4.3.3 Förslag för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten, samt för goda arbetsförhållanden och en hållbar arbetsmiljö

Särskilda arbeten

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör pröva fler alternativa former för särskilda (anpassade) arbeten.

Förstärkt uppföljning

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör inrätta ett nationellt arbetsmiljöcentrum med huvudsaklig uppgift att anpassa och nyttiggöra befintlig kunskap samt utveckla konkreta målsättningar för den nationella arbetsmiljöstrategin.

Stärkt kompetensförsörjning – kunskapsförmedling, forskning, utveckling och utbildning

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör stärka forskning, utveckling och utbildning på arbetsmiljöområdet genom att säkra kompetensförsörjning, forskning och utveckling för företagshälsovården, samt utbildningar i arbetsmiljö och hälsa för nyckelpersoner inom arbetsmiljöarbetet.

Regelarbete och tillsyn

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör inrätta en nationell mätdatabas för skadliga kemiska faktorer i arbetslivet, utreda gränsvärden för fysisk belastning, samt utvärdera effekterna av föreskriften om organisatorisk och social arbetsmiljö.

Flexibla lösningar vid behov av arbetsanpassning och arbetsbyten

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör stimulera arbetsbyten och utnyttja positiva erfarenheter från arbetsgivningar.

4.4 Inkomster och försörjningsmöjligheter

Flera faktorer har betydelse för seniorers faktiska och upplevda hälsa. Några av dem är pensionens storlek, förhållandet att socialförsäkringen i princip upphör för personer som är 65 år eller äldre, samt att personer som får en funktionsnedsättning efter att de fyllt 65 år enligt socialtjänstlagen bara har rätt till skälig levnadsnivå samtidigt som personer som är yngre har rätt till goda levnadsvillkor vid beslut om stödinsatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta är omständigheter som inte befrämjar seniorers hälsa och som kommissionen tyvärr missar att lämna förslag om eller på annat sätt beröra.

4.4.3 Förslag för att stärka de ekonomiska resurserna för de sämst ställda

SPF Seniorerna föreslår att taket för bostadsutgiften avseende bostadstillägg för pensionärer höjs kraftigt.

Redan för två år sedan föreslog *Utredningen om bostäder för äldre* (S 2014:10) att boendeutgiftstaket i reglerna för bostadstillägg för pensionärer ska höjas till åtminstone 7 300 kronor i månaden (Bostäder att bo kvar i, SOU 2015:85).

SPF Seniorerna upprepar därför det förslag som utredningen lämnade i detta avseende.

4.5 Boende och närmiljö

SPF Seniorerna stöder i stort kommissionens förslag. Kommissionen slår fast att ha tillgång till ett bra boende och en god närmiljö bidrar till trygghet, tillit och en god och jämlik hälsa. En viktig förutsättning är att alla har tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad. Över 100 000 av de mest sjuka äldre har behov av omfattande hjälp och en bostad som är anpassad till deras behov. De särskilda boenden som idag finns har en mycket varierande kvalitet och kommissionen borde även ha tagit upp detta till bedömning och gett förslag på förbättringar.

4.5.3 Förslag för boende och närmiljö som främjar en god och jämlik hälsa

Alla ska ha tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

Bostadsområden som är socialt hållbara – som motverkar segregation och främjar trygghet, tillit och jämlik hälsa

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

4.6 Levnadsvanor

Kommissionen slår fast att för att åstadkomma en god och jämlik hälsa bör arbetet inriktas på att stärka människors möjligheter att etablera hälsosamma levnadsvanor. Åtgärder bör så långt som möjligt ta hänsyn till hur olika sociala grupper påverkas av insatser på området. SPF Seniorerna stöder denna princip, men vänder sig emot att kommissionen nästan genomgående utelämnar en analys och förslag hur detta ska åstadkommas för den äldre befolkningen. Exempel på detta är den ökande alkoholkonsumtionen hos äldre kvinnor som Socialstyrelsen pekar på i sin årliga rapportering och att ny vetenskap visar att fysisk och mental aktivitet är minst lika hälsobefrämjande för äldre som för yngre.

4.7 Kontroll, inflytande och delaktighet

Seniorer besitter en unik erfarenhet och kunskap, och bidrar därför med ett nödvändigt perspektiv till beslutande församlingar. Äldre förtroendevalda tillför dessutom kontinuitet och stabilitet till beslutande grupper. Underrepresentationen av äldre i beslutande församlingar marginaliserar gruppen äldre och påverkar möjligheterna att uppnå en god och jämlik hälsa.

4.7.3 Förslag för att skapa förutsättningar för kontroll, inflytande och delaktighet

Att främja ett mer jämlikt deltagande i demokratin

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

SPF Seniorerna föreslår att det genom lag fastslås att kommuner, landsting och regioner ska inrätta pensionärsråd och att dessa ska konsulteras i god tid före beslut som kan ha betydelse för äldre invånare.

Att främja ett mer stärkt arbete för de mänskliga rättigheterna, motverka diskriminering och annan kränkande behandling och främja frihet från hot och våld

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

Att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i förhållande till kontroll, inflytande och delaktighet

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att kommuner och landsting bör verka för att ett icke-diskriminerande förhållningssätt används i vård, omsorg och andra relevanta offentliga verksamheter. Personal som har direktkontakt med medborgare, patienter, brukare osv. bör utbildas och fortbildas i ett sådant förhållningssätt.

4.8 En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

SPF Seniorerna saknar dock ett äldreperspektiv. Framför allt rörande de sköra och mest sjuka äldre som trots sjukdom kan uppleva hälsa. Förutsättningar för detta är dock mycket olika, dels för att för det finns omotiverade skillnader i insatser och resultat för de flesta diagnoser, inte minst vid multisjuklighet och dels fört mycket stora och omotiverade skillnader i vård och omsorg av äldre mellan kommuner och landsting/regioner. Insatser från äldreomsorgen är en utomordentligt viktig del i den äldre personens möjlighet att uppleva et så hälsosamt liv som möjligt trots funktionsbegränsningar och sjukdom. En miniminivå för en kvalitativ och kvantitativ godtagbar hemtjänst, hemsjukvård och särskilt boende borde ha analyserats och lett till förslag. Den ojämlikhet som idag råder mellan olika kommuner och landsting/regioner är oacceptabel.

4.8.3 Förslag för att åstadkomma en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Att förbättrad tillgänglighet för att motsvara olika behov

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

Vårdmöten som är hälsofrämjande och skapar förutsättningar för jämlika insatser och resultat

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

En förstärkning av hälso- och sjukvårdens förebyggande arbete för patienter och befolkning

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

En tandvård som ses som en del av hälso- och sjukvården

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

SPF Seniorerna föreslår att

tandvård ska ses som en del av hälso- och sjukvården,
sjukdomar och problem med munhälsa och tänder ska omfattas av ett särskilt
högkostnadsskydd för tandvård,

alla som är 65 år och äldre ska erbjudas en årlig kontroll av munhälsa hos
tandhygienist,

alla äldre med mer än fem läkemedel ska erbjudas kontroll av munhälsa minst
två gånger årligen och upplys om möjlighet till bidrag på två gånger 600 kr för
detta per år,

alla personer i hemsjukvård och särskilda boenden ska få en systematisk kontroll
av munhygien, munhälsa och behandling av problem av tandhygienist,

all kommunal personal ska utbildas i munhygien och munhälsa och vilka
kontroller av munhygien som är nödvändiga,

alla äldre inom hemsjukvård och särskilda boenden ska få en systematisk
bedömning och kontroll av munhygien och munhälsan, en gång per vecka för de
mest sjuka och mer sällan för dem som tandhygienist kontrollerat och bedömt
hur ofta de behöver kontrolleras,

informationsansvaret för tandvårdsstöden ska förtydligas och samlas, samt att
landstingens, regionernas och kommunernas ansvar för uppsökande verksamhet
och nödvändig tandvård ska tydliggöras.

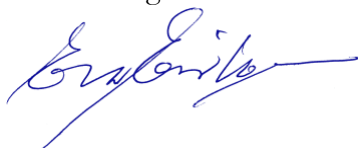
Landstingen bör styra, leda och organisera sin verksamhet mot en jämlik vård

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag.

5.4 Ett stärkt kunskapsbaserat arbete

SPF Seniorerna stöder kommissionens förslag att regeringen bör verka för bättre
förutsättningar att bedöma vilka effekter politik, reformer och förändringar som
görs inom välfärdsområdet får, inte minst för likvärdighet och jämlikhet.

I detta ärende har arbetsutskottet beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef,
har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också sakkunnige Gustaf
Bucht deltagit.

Eva Eriksson
Förbundsordförande